

kolumni

Kumileimasimena

Arja Tuomi on tampereläinen sosiaalityöntekijä. Hän on huolissaan sosiaalityön kapeutumisesta elämälle vieraaksi tietokonetyöksi, jossa heikoimmat jäävät jalkoihin. Häntä kiinnostavat paitsi entisenlainen, asiakaskeinen sosiaalityö kaikki elämänilmiöt, lehdet, kirjat, kissat, tunturissa vaeltaminen, kirjoittaminen. Sosiaalityön seniorina hän toivoo muutoksen aikojen avaavan myös uusia mahdollisuuksia sosiaalityölle.

Toimeentulotukilain kymmenes pykälä antaa sosiaalitoimelle mahdollisuuden alentaa toimeentulotuen perusosaa viidenneksen ja enemmänkin, jos asiakas kieltäytyy ottamasta vastaan työtä tai työvoimatoimisto katsoo hänen jotenkin itse aiheuttaneen työttömyytensä.

Laki kuitenkin edellyttää perusosaa alennettaessa tekemään aina aktivointisuunnitelman asiakkaan itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi. Toisaalta perusosaa ei ole pakko alentaa lainkaan, vaan sosiaalityöntekijällä on oikeus käyttää myös omaa, työrooliin perustuvaa sosiaalista harkintaa.

Tämä pykälä tuntui minusta aiemmin hyvältä työvälineeltä, antoihan se valtaa puuttua joidenkin nuorten elämäntapoihin. Näitä ei työn hakeminen kiinnostanut eikä liioin koulutukseen. Sosiaalitoimen vain kuului heidät elättää. Väärin käytettynä pykälästä näyttää kuitenkin tulleen lyömäase varsinkin silloin, kun kohteina ovat esimerkiksi ikääntyneet ihmiset.

Käytännössä monista sosiaalityöntekijöistä näyttää – johdon myötävaikutuksella – tulleen pelkkiä kumileimasimia, jotka siunaavat työvoimatoimiston tekemät päätökset, olivat ne miten kohtuuttomia hyvänsä. Perusosaa alennetaan karenssin seurauksena lähes aina, mutta aktivointisuunnitelmia ei sitä vastoin tehdä juuri koskaan, työkiireisiin ja -ruuhkiin vedoten.

Eräs ylemmän korkeakoulututkinnon suorittanut, yli 60-vuotias mies yritti saada työtä. Hän oli avannepotilas vatsan kupeessa jatkuvasti roikkuvine ulostepusseineen. Optimistina hän ilmoittautui tilapäistyövoimaa välittävään varamiespalveluun. Sitä kautta tulikin lyhytaikainen työtarjous. Työ olisi pitänyt tehdä etätöyönä kotona, ja siinä olisi tarvittu internetyhteyttä, jota hänellä ei ollut, joten hän ei saanut työtä. Varamiespalvelu ilmoitti työvoimatoimistoon, ettei hän ollut ottanut työtä vastaan. Miehelle langetettiin pitkä karenssi ja lopetettiin työmarkkinatuen maksaminen. Hän joutui hakemaan toimeentulotukea.

Potkuja tuli potkujen perään: sosiaalityöntekijäkin alensi hänen perusosaansa karenssin vuoksi. Oli kuulemma ollut pakko, tämä oli väittänyt puhelimesta. Mitään aktivointisuunnitelmaa ei tietenkään tehty.

Sen tekeminen olisi varmaan ollutkin aika turhauttavaa, olihan tämä eläkeiän tuntumissa oleva asiakas itse asiassa ollut liiankin aktiivinen. Mutta ehkä aktivointisuunnitelman tekeminen olisi kuitenkin havahduttanut työntekijän näkemään tilanteen ja myös menettelynsä kohtuuttomuuden.